

מצות סיפור יציאת מצרים

הקדמה לעשרת המכות

כמה אמונה עלינו ללמוד מיציאת מצרים שהקב"ה בורא העולם

ורק אותו צריך לעבוד כי אין עוד מלבדו

וכמה פחד נורא כשרואים ביציאת מצרים שכר ועונש בדקדוק.

אמנם בליל הסדר אנו מספרים על דרך הודאה ולא על דרך חקירה ובירור.

אנשים אינם אוהבים לדחות דברים מפני שאין מי שיודע מה ילד יום, וכמו הסיפור בפריץ שקרה לאחד מנכבדי הקהילה היהודית ואמר לו שהוא חייב ללמד את הכלב שלו לדבר ויהי מה, ובשכרו יתן לו מה שיבקש, אותו יהודי הלך אובד עצות ולא ידע להיכן לפנות, מצא אותו פיקח אחד ואמר לו אין בעיות אני אלך לפריץ ואסתדר איתו ! הלך לפריץ ואמר לו אדוני הפריץ אני יכול ללמד אותו לדבר, אלא שזה יערוך לי 20 שנה, הפריץ הסכים ונתן לו מתנה הגונה כדמי קדימה. היהודי יצא מרוצה, והגיע לבית המדרש של העירה וסיפר לכל על העסקה. שאלו אותו האנשים מה תעשה כשיגיע הזמן, ענה להם בינתיים הכל טוב, ועד עוד עשרים שנה ה' יעזור או שהפריץ ימות או שהוא ימות או שהכלב ימות, כך הדרך אצל בשר ודם אבל הקב"ה קיים לעד, ולבסוף כל בריאה צריכה לתת דין וחשבון על כל פרט מימי חייו. ואין לשער את גודל השכר והעונש מאת ה'.

86 שנה שיעבדו את ישראל בפרך ולבסוף בא קיצם וקיבלו על הכל מידה כנגד מידה. בשר ודם מזדרז לפרוע מצריו [שלא יקרה לו כסיפור היהודי הפריץ

והכלב]

שיעבוד מצרים

וירעו אותנו המצרים, ללא סיבה חשדו שישראל יהיו נגדם, תאר לעצמך ששכן יפצח במסכת הטרדות לשכנו, ומסביר את עצמו שחושד בו שיהיה נגדו, לכן רוצה לחסלו.

ויענונו... למען ענותו בסבלותם, היתה כאן מלחמת התשה נפשית גמורה, כמבואר במס"י ולשם כך צריך עבודה שאין לה קצבה, וצריך שלא תהיה נקודת אור בקצה המנהרה, וצריך להקפיד להראות לו שאינו יצור אנוש אלא מכונה אנושית, קשה לכתוב את הדברים אולם עיני ישראל ולא זר ראו זאת במלחמת העולם כיצד היו רעים כלפיהם באופן שאין לו קצבה. ואכן היו שאיבדו את דעתם לגמרי, ביטלו לאדם את ביתו, פרטיותו ובחירתו האישית, לא נתנו מאכל מרחץ וכל צורך מצרכי בן אנוש.

מן העבודה. מדוע הדגיש מן העבודה ?

המהרי"ל דיסקין הקשה למדשמלך מצרים מת ממש מדוע נאנחו מן העבודה ? ואומר שבד"כ המנהג שבעת מות המלך נותנים איזה ימי חופש או הקלה לעובדים מעבודתם, נותנים להם להזדהות עם השינוי ואילו כאן לא נתנו דום חופש וע"ז זעקו. [ועי"ש ששל רב עמ' ריז'] כלומר שאין להם סיכוי שיתיחסו אליהם אנושי.

בעל השתי ידות ביאר למ"ד שהצטרע שכתוב במדרש ששחט דוקא בוכריא דישראל, כי הם יהיו העובדים בבית המקדש ע"כ כתוב מן העבודה.

מן העבודה רבי גדליה סילברסטון רב באמריקה אומר שהיו מוקפים בצרות ובעיות אמיתיות ולא יכלו לחשוב רק על העבודה של עכשיו מרוב קושי של עייפות מעבודה.

ולמרות שהיו כ"כ פשוטים ותעל שועתם אל האלוקים מן העבודה. והוסיף שגם בזמנינו יש שכ"כ שקועים ומשועבדים וטרודים מהחומר עד שלא נותר להם זמן להתבונן מה חסר להם מעבר לשחרורו היומי מעול הפרנסה והדחק, מה חובתו בעולו, ולמה מגדל את בניו.

שמעתי מהרב ברעוודא שליט"א תיאור כיצד היתה העבודה במצרים ועז"נ כי לי בני ישראל עבדים, בלי כל חכמות, במצרים עבדו בלי זמן לחשב חשבונות רק עבודה פירקו אותם מעבודה. [זה שיעבוד גמור שיעבוד שאינו מכניס עצמו לעול אלא כולו בטל לעבודה, ואין לו מציאות אחרת].

ה' הראה שרק הוא מנהל את העולם ומשה רבינו גדל בבית פרעה דוקא, ללמדך שאין עצה ואין תבונה נגד ה'.

רבי אליהו ראם ראב"ד ירושלים ביאר שלכך טעו אצטגניני פרעה כי בתיה גדלתו ויהי לה לבן וכן בסנהדרין כל המגדל יתום בתוך ביתו, ולכן טעו.

מדוע ועברתי אני ולא מלאך ? מובא בשם הארי"זל כי מצרים היתה מקור של טומאה עד שאפילו למלאכים היה מסוכן לבוא לשם. וכמו שנכשלו בבראשית. ולפיי"ז מובן שמשם רבינו השיב כלום למצרים ירדתם ?

וקשה לי כיצד אכן החזיקו מעמד במצרים ? כזו טומאה ? כאילו יסורי גוף ונפש ?
 – ע"י שידעו שזה עראי, וזמן קצר ניתן לעבור. והם דברי ה שאמר לפני
 מותו החזקתי מעמד מפני שקוותי למשיח בכל עת, ואילו הייתי יודע שאעזוב
 את העולם כך לא הייתי מחזיק מעמד.

הגרמ"מ מרימנוב היה אומר מצה עם 500 רוסים לתנור, ולפי"ז ביאר השפע
 חיים רבי יהודה היה נותן בהם בגוים שבזמנו סימנים, ולא חיסלם לגמרי כל
 לא הגיע זמנם. איני מבין בזה אולם רואים בזאת שאצלו התחברו העבר
 וההווה, ההסתר והישועה.

המשל ידוע על האומן שעשה סוס ולא התפעלו ממנו עד שחצהו לשנים, מי
 שיש לו דעת רואה בלי קרי"ס אולם מי שלא צריך את גלוי הנס לגלות על
 הכל. ולפי"ז מובן שלע"ל ומלאה הארץ דעת את ה' שיבחינו בלי שינויים כמו
 שהמים לים מכסים זה יראה כבוד השם בלי נס מיוחד כי יראו שהכל מעשה
 ה' כן כל העולם כולו. רבי אשר וייס שליט"א בספרו עמ"ס פסחים.

ציונים מהשעבוד :

יום הראשון בפה רך, ושלמו ע"ז בלי גבול.

שבט לוי לא נשתעבדו.

בנו את פיתום שחרבה פתאום, והיתה כעין ביצה שהכל שוקע ובונים ללא
 תכלית, ועכ"ז לא הקילו עליהם, ואם שאלו עד מתי נבנה אמרו להם לעולם
 או שתגמרו, זה בשביל לחסל אתכם.

את כל עבודתם, היהודי חזר עיף הביתה ואמרו לו מלא לי מים, אסוף לי ירקות, אסוף לי תבואה, תעמוד כפמוט, אסוף לי שקצים ורמשים.

עד שהסבירו להם שחבל להם לשוב לביתם לישון

בנו את בניהם או אותם בחומה

נכנסו לבתיהם להעירם ולכן נכנס להם הערוב לבתיהם

לא נתנו להם להתרחץ

ועב"ז פרו וישרצו וזה רק עשה שיותר ישעבדום

תיאור פרו וישרצו

הרגו את בניהם בכל מיני מיתות

תיאור ע"ג חרשו חורשים

ותמלא הארץ אותם

הנשים הצדקניות החזיקו מעמד

וכן לא שינו שמם לשונם לבושם

משה רבנו תקן להם שבת

עסקו במגילות בשבת

וימת מלך מצרים תפילה לא להשלים עם הגלות, ומיד וישמע

ויתיצבו לפני פרעה

נרפים אתם נרפים

לקושש קש לתבן.

הקדמה

בכל מכה לקו גם אלוהיהם לנו היום כמעט אין מושג של מלך מושל מכובד רב עצמה. אליל ודאי שאין לנו מושג. הגוים היו עוברים את כל חייהם עם האלילים, זה היה סיפוקם הרוחני וחוסנם.

[אדם מרגיש שחייבים לבטוח במישהוא שינהיגו ואצל אומות העולם טעו להאמין באליל, לשונות כאלו יש בחז"ל שהאליל קשור למטה היה קשה להם יותר מכל המכות.]

פרעה חשב שהוא מהתל בעם לבלתי שלחם, אולם האמת היא יושב בשמים ישחק לו כי ראה כי יבא יומו, זה לא היה להתל אלא התעללתי במצרים, כאילו שלפרעה יש איזו בחירה אם לשמוע או לאו. למדים אנו מכך שה' לבדו מנהיג את עולמו ורק הוא עושה כל דבר.

דם

משה רבנו הזהיר שיהיה דם !! דם שהורג דגים, וירד להם דם גם מפסיליהם ומהקירות האלילים שלהם הסריחו מדם. וכך היה שבוע ימים.

צריך להבין איזו הרגשה נוראה זו כשאין לשתות,

בחז"ל מסופר שהתעשרו ישראל עושר רב במכת דם. כיצד ? הכרת טוב למצרים לא היה להם בכלל. וכך בצדק דרשו על כל בקבוק מים 10,000 שקלים. והיו צריכים לרכוש גם עבור הבהמות וכו' {מקור : במדרש כתוב שנתעשרו מהדם עושר רב}

הסתפקנו האם היה דם אדם או דם בהמה וחגבים עכ"פ ודאי היה דם ממש ולא דמוי דם.

צפרדע

אהרן הכהן הכה על היאור וה' העלה צפרדע אחת, צפרדע של עונש מה' זו לא צפרדע שניתן להלחם עמה, אלא אדרבה כמה שיותר לחמו בה המכה התגברה וניתזו נחילים נחילים, אי אפשר להלחם עם יד ה' !!!

היו מצרים שניסו לקדם את הנגע והסתתרו בבתי שיש סגורים, ואמרו חז"ל שאמרה הצפרדע לסלע פנה לי דרך לעשות רצון קוני: ונבקע הסלע.

הצפרדעים פטפטו בתוך בטנם ודיברו ביניהם ברעש נורא.

במדרש נקראים הצפרדעים קולנים כלומר שמכת הצפרדע היתה מכה של רעש [גם בברד ובכורות היה קולות] כל מצרים היו כמו חרשים מרוב רעש, אבל הם שמעו טוב יותר מדי טוב. והכל סביב קופץ קופץ ומקרקר.

היו גדולים של שלושה טפחים והיו קטנים שנכנסו לתוכם כמו שכתוב "בך ובעמך", מי יודע מה היה יותר מאוס הצפרדעים שבתוך האוכל או הצפרדעים שנכנסו למעיהם ? אדם רצה להתיישב בכסא והחליק מרוב צפרדעים, הלך להביא דלי לנקות ומצא בתוכו צפרדע של שלושה טפחים, ומתחתיו 3000 צפרדעים פצפוניים. הוא החליט שהוא בורח מהבית אבל אין לאן לברוח. הגיע הלילה לאכול הוא נגעל, ולישון לא נראה שיוכל, לילה לבן עבר עליו, עם שחר כבר מתמוטט אבל עדיין לא ניתן לישון אולי בצהרים אבל הצפרדעים לא שתקו וכן בלילה השני והשלישי והרביעי לבסוף חטף תנומה קלה, אין צורך לומר על מה הוא חלם. הצפרדעים הגדולות קרקרו מבחוץ והקטנים תוך האוזניים ובכל מקום, עד שהיה נראה למצרי שמתחיל להרגיש צפרדעים בבטן בפה ובגרון, והוא צדק הם היו בכל מקום .

אם חברו דיבר עמו אמר לו יש לך קול של צפרדע אני לא מבין אותך אולי הצפרדע שבפיך מדברת, אמר לו החבר אין לי קול של צפרדע, יש לך אזנים של צפרדע, תוציא את הצפרדע מהאוזן. [כן איתא במדרש שלא יכלו לדבר]. היה נס מיוחד שגדודים ענקיים של צפרדעים עלו, מליוני ומליארדי צפרדעים. ואף אחד לא נגע לרעה ולא נכנס לבית במצרים עד שנטפלו קודם למלך פרעה. ואח"כ לכל עבדי פרעה : מהרחוב הזה, ומהקצה הזה, ומהקומה הזו, ומהמרתף הזה. עבד אחד עבר דירה באותו שבוע בגלל טראומה נוראה ממכת דם, והשני הלך לביקור – השלישי הוריד את השלט מהדלת והאחר מעולם לא היה לו שלט, אבל הצפרדעים ידעו הכל. וראה זה פלא שאצל הצפרדעים הכל היה מעודכן, והתנפלו על כל עבדיו. ורק אח"כ על כל מצרים.

משתלם או לא

הצפרדעים קיבלו פקודה ללכת לכל מצרים היו שבחרו להכנס לתנור כצווי ד' במסר"נ, והיו שהשאירו את התפקיד הקשה והחזק לאחרים ובחרו במקומות נעימים יותר, להכנס למיטה חמה, ומה עלתה בסופם ? כולם מתו ותבאש הארץ. אבל אלו שמסר"נ קמו לתחייה. ולומדים מזה שאדם שמוסר נפש יזכה לחיות יותר מכולם.

המצרים פחדו שיבקעו את קרביהם וימותו ולכן אמר פרעה ויסר מעלי רק את המות הזה.

הצפרדעים נכנסו לתוך מאכליהם ותבשיליהם, לדוגמא הקונה "לחם פרוס" מצא – צפרדע פרוס" "לחם מלא" – "צפרדע מלא". "מרק ירקות" – "מרק צפרדעים". "מנה עם תוספות" – "צפרדע עם תוספות צפרדעים". אמא מצרית

הגישה מרק אפילו אם הצליחה לבשל מרק כמעט בלי צפרדעים, שקדי מרק לא היו צרכים, היו מספיק. והילדים היו בוכים אני לא רוצה לאכול את זה הם כבר בין כך בתוך הבטן, אבל בין כה וכה לא יכלו לשמוע את בכיותיהם. בשלב מאוחר יותר היו כל כך הרבה צפרדעים בתנור עד שהאש כבתה, ובלילה ישבו בחושך ובקור. [צפרדעים מסתדרים בלי אור] והבית שלו נהיה בקתת צפרדעים.

נתאר לעצמנו : מצרי רצה לשבת על כסא אבל הכסא שרץ צפרדעים בלית ברירה התיישב על הצפרדעים. ומיד עלו בהמוניהם על ראשו וכתפיו וכל גופו שרץ צפרדעים, תוך הנעלים, תוך הבגדים, ובתוך גופו ונכנסו ויצאו. המצרי ברח למיטתו ואינו יודע מי שם לו "מצעים ירוקים" מנער את השמיכה – ומיד כל המיטה התמלאה צפרדעים. מנער את הסדין, ואח"כ מזרון ומיטה עד שהתייאש מלנוח מה גם שמבין שתחת מיטתו יש מאורת צפרדעים שכל אחת מהם כמו עשר שעונים מעוררים [כך קולם בזמנינו] אולם אינו מוותר הוא מסדר מזרון ומתנחל במיטתו שמיכה הוא כבר לא צריך – וכך הוא מרגיש את עצמו בין שתי שכבות צפרדעים שכבה מלמעלה ושכבה מלמטה והוא באמצע. כמו סנדוויץ והעסק מתחיל לזוז בקול רעש גדול. [מספר מטעמי השולחן. אמנם לא היו צפופים בכל מקום כמו בכינים שהרי חז"ל אומרים שהיו במאכלם וכו' ואם היו בכל מקום מאי רבותא]

ואומר המדרש שמקולם מתו תינוקות וקטנים.

בגמר המכה קבלו עוד מכה "ותבאש הארץ" כל הצפרדעים בכל מקומם מתו ונפלו לפנים או לאחור עם רגלים פתוחות, בין בתוך גופם ובין בכל מקום וכל הארץ כולה כל הארץ היתה כמו פח זבל אחד גדול, שבתוכו יש ביתנים לבני

אדם. בזמנם לא היה שירות פינני זבל כבזמנינו אין ספק שבני ישראל לא סבלו מהריח והזבל הנורא. [כיצד ?]
ומדוע הגיע עליהם הצפרדע ? מפני שביקשו מישראל שיאספו להם שקצים ורמשים קבלו אפוא צפרדעים בשפע רב כרצונם.

כינים

מדוע לא יכלו ? כי היה בגודל פחות משעורה, ועוי"ל שלא עמדו על הארץ הכינים היו בגודל של ביצה, כלומר למעשה כעין גוזלים קטנים בראש ובגוף, לא סילקו אותם עם מסרק סמיך וגם לא עם מסרק גדול וגם לא עם מסרק של בהמות אלא עם מטאטא קש של רחוב. וזה לא עזר מפני שמיד היו עוד.
כל עפר הארץ היה כינים בכל ארץ מצרים, לא היה חול אלא כל החול הפך לכינים בעומק שלוש אמות. המצרים היו מבקשים מישראל לכבד את בתיהם ודוקא באופן שיסבלו, האיש את בית האשה והאשה את בית האיש, הפך ה' את עפרם לכינים וזהו אין חול אין מה לנקות יותר לא תשתעבדו בהם. פחד פחדים איזה עונש כל החול נעשה לכינים דוקרים.
ומדוע החרטומים לא יכלו להוציא כינים ? כי לא עמדו על חול כמבואר בסנהדרין שלעשות כישוף צריך לעמוד על חול.
ים של כינים, ים של צריבות, המצרי עמד עד ברכיו שקוע בתוך כינים. הכינים דקרו בגופם ועשו חורים כמו חיצים, [המצרי גרד וגרד עד שהתנפחו לו האצבעות, והחליט להשען על הקיר ולהתגרד אבל נתקל בגדוד של חצי מליון כינים שהמתינו לו על הקיר לעזור לו להתגרד.

והיו הכינים בבשרם כמחטים דוקרים, ובארץ דוקר זה גם סתם לא נעים שהמצרי הולך לו ברחוב כמו הר של כינים ומדבר עם חבירו והכינים חוגגים ועוברים מזה לזה, התינוקים צרחו מרוב כינים וכשהאבא בא להרגיעם עם כל לטיפה קבלו עוד כינים. מכה כפשוטו, ובינתים ביהודים המכה לא פגעה כלל, משל ידעו הכנים את חטאיהם של המצרים.

הקטנים היו כביצת תרנגול, והגדולים כביצת יענה.

חוויה כזו שנמשכה במשך שבוע [או ג' שבועות] ברציפות גרמה סיוטים תקופה ארוכה.

הטיט שבקיר הפך לכינים ונהרסו להם הקירות.

וכנגד מה קבלו את הכינים

י"א שהתקלף כל עורם מרוב כינים

וכשנשלם השיעור השלישי באמונה קבלו עוד מכה

ערוב

ערוב פירושו תערובת סלט, סלט טורפים ומזיקים, גם בזה היו שקידמו את הרעה, הרי משה רבינו התרה והם הבינו שיתגוננו ויהיה בסדר, אולם נגד עצת ה' אין עצה! היא תקום!!! יהיו עוד מכות כמו דבר וברד שהיה ניתן להניס לבתים כל השכנים ביחד להסתגר יחדיו בחדר עם נשק. סגרו את הדלת עם בריח חזק וליתר בטחון הניחו כל מה שהיה בבית בחוץ, הקולות מבחוץ התגברו מרגע לרגע, קולות משונים מאוד, והיה נראה שיש מי שהריח שיש כאן בשר טעים ודופק ומנסה לפתוח. כולם עמדו עם כלי מלחמה מוכנים לתקוף כל בעל חי שיכנס, ולפתע נכנסה יד ארוכה ארוכה דרך הארובה של התנור יד של החיה

שנקראה 'סילונית' – 'ידוע' וידה שהיתה כעין צבת ענקית נכנסה, לפגוע בה לא יכלו שהרי החיה היתה מבחוץ ורק את היד הכניסה ואוי היה לו למי שניסה לעצור את היד האימתנית הזו, החיה סילקה והעיפה אדם אחרי אדם מכיוון הפתח, את מי שעדיין לא ברח מרוב פחד, ואח"כ סילקה על כל מה שנקרה בדרכה את כל מה שהניחו לשמור את הדלת סגורה : ארונות שולחנות מיטות "אלטע זאכען" ולבסוף שלפה את הברית, [הקרש החזק שסוגר את הדלת הרמטי] ופתחה את הדלת. ו"שאו שערים ראשיכם" איזה ציבור נכנס לבית ? ג'ונגל ענק – גן חיות שלם [בחינם] ולחיות היתה ארוחה דשנה [בחינם] כמובן לא נשאר בבית כלי אחד שלם. החיות התנפלו על הילדים המפוחדים הרשעים. [מהמדרשים נראה שהחיות יותר אכלו ילדים] מי שיכל ניסה להמלט החוצה ששם לא היה יותר מעודד... מכניס את הראש דוב ענק וכולם עמדו מפוחדים, קח אותו הוא יתר טעים, הדובי לא אוהב מריבות הוא טעם מכל אחד מעט, פרץ את התקרה ויצא, אחריו נכנסו עדת זאבים מורעבים לחפש מזון...

זה היה מענין מאוד החיות הלכו משוחרר ברחובות ובכל מקום, ואילו האנשים ניסו להסתתר בכלובים.

הם גוננו על חיות המחמד והבהמות והכניסו אותם לבית ולפתע אוי איזו בגידה ! החיות הידידות נשכו אותם כמו כלבי רחוב וחיות רעות.

בחז"ל חשבון שטרפו לו חמשה בנים. ורואים באיזה קושי השתעבדו בישראל עד שהמצרים חסו על כוחם של בהמותיהם ושיעבדו את ישראל במקום הבהמות, עד כדי כך שנתנו ליהודי להוליך על גביו חמשה בנים כל יום לבית הספר. [זו השפלה שאין כמותה בעולם זאת היו עבדים ולא עבדי עבדים] גם במלחמת

העולם ראו כיצד ראשית כל הוציאו אנשים מהבית והעמידו אותם יממה ויותר ברחוב בלי כל רגש, לאחר מכן גררו אותם כבהמות רח"ל לקרונות משא ומשאיות של בהמות, ומי ששרד את הדרך, חרטו לו מספר על הזרוע רח"ל כבהמות, כשזה היה היחס במצרים מכאן ואילך היו מסוגלים לזרוק בני אדם לטביעה ביאור, לשחוט 150 תינוקות בשביל לרחוץ בדמם, או להכריח אבות לבנות ילדים חיים בקיר לבנים.

אור החיים ת. יח' : היו שני הבדלים בין ישראל למצרים א. לארץ גושן לא נכנסה אף חיה. ב. יהודי שהלך במצרים "ושמתי פדות" שלא נגעו בו החיות. [ולפי"ז יכלו המצרים אם רצו לברוח לארץ גושן]

[תיאור : המצרי טלפן למשטרה וסיפר שנכנס לו נחש הביתה, ומה אתה חושב מי ענה לו ? קוף "אין בעיות אנחנו יוצאים אליך מיד והוא צועק "לא אל תבואו יש כאן כבר מספיק מי שיאכל אותי"]

"ואת האדמה אשר הם עליה" נשאלת השאלה מדוע היה צריך את האדמה ? והתשובה שהכוונה לידוע המחוברת באדמה.

תירוץ נוסף חיה בג'זנגל מרגישה שחדרו לתחומה הפרטי וכועסת ותוקפת כל זר. וכן יש לה יותר עוצמה.

העמק דבר מתרץ שכל אחד הביא עמו את האקלים הנוח לו: המצרי הרגיש קור של הקוטב הצפוני ופתאום הגיח דוב לבן ענק, עוד לא הספיק להתאושש מהקור המקפיא, ומתחיל להרגיש חום נורא וזאבים מדבריים תופסים לפניו ילד, הוא ניסה להמלט, אולם משום מה האזור לא כל כך מוכר לו, נוספו בשכונה עצים ענקיים עם גורילות וקופים וסלעים עם תנינים שיוצאים מביצות מי בארות סרוחים. ופתאום שומע גורילה אחת אומרת בא נשחק מסירות עם הראש שלו.

והשניה אומר חבל להפריד את הראש שחק עמו חי. והמצרי הרשע בורח ישר למלתעות הפיל את סוף הויכוח הוא לא שומע כי הפיל מברך על המחיה. איני יודע בסילוק הערוב נותרו חרבות מהשינוים האזוריים] נקל להבין שגם מי שניצל מלבד האבל על הנספים היה צריך שיקום פסיכיאטרי. מדוע הביא ערוב עליהם לפי שאותם רשעים דאגו שלישראל לא ישאר זמן להגיע אל בתיהם כל הלילה, וביקשו מהם שיביאו להם דובים ואריות, ולצורך לכידתם יש לישון בשדה, הביא להם הקב"ה בשפע רב.

דבר

המצרים התחכמו לבקש מעם ישראל שיהיו רועי צאן בשדות ולא ישובו אל בתיהם קיבלו דבר ולא נותר על מה לשמור אם היו שואלים מצרי ודאי היה מעדיף להפסיק לעבוד עם היהודי ושלא ימותו בהמותיו, אולם בדרכי שמים, בזמן שהאדם חוטא נדמה לו שיכול לעשות כל מה שרוצה, שהעולם הפקרות, ואח"כ כשמגיע זמן התשלום מאוחר מדי. חשבו לגנוב בהמות ישראל מתו כל בהמותיהם שבשדות.

הדבר ערך שבוע שכל בהמה שיצאה מתה

אחרי מכת דבר טלפן מצרי לרופא שיבא להציל את הבהמות שלו, והרופא מסכים לבא בתשלום מלא, והרופא מחפש את הבהמה היקרה שלו שעליה רוכב –ומת. הוא מנסה להזמין עגלון ואין. הוא שולח הודעה חוזר שיזמין מישהוא אחר, הסיפור חזר על עצמו בכל מקום, אין אמבולנסים אין הובלות אין רכבי משטרה וצבא וכיבוי אש – אין כלום. השרים מגיעים אל המלך מתנשפים

ועייפים מצעידה רגלי. אשה הולכת למכולת, ואין חלב והיא צועקת תביא ממקום אחר, אבל אין בהמות להובלה, היא רוצה להתלונן עליו, אבל אין לה אפשרות להגיע לשום מקום, המשרדים ושאר העיסוקים מקרטעים לגמרי אין בהמות. כדבר משה. אם תכננו לאכול את הבהמות במקרה הצורך נטלה מהם אפשרות זו.

הבהמות היו בזמנם הכלי רכב, המכונות לעבודה בשדה, לטחינה באבן ריחיים, ולכל צרכיהם. אחר מכת דבר מצאו את עצמם בפיגור כלכלי אדיר בכל תחום !! מלבד זאת הבהמות היו האלילים שלהם וכשמתו הראו שאינם כלום מכאן ולהבא למפרע, ולא היה להם למי לספר ולהתפלל, במי להתנחם, ובעד מי – מכת מחץ נפשית וגופנית כאחד.

רמב"ן המכות עד כעת היו מקומיות דבר זו מגיפה משינוי או הרעלת האוויר ובוזה באופן טבעי לא שייך שתהיה הבדלה בין בהמה לרעותה, וע"כ ראו את יד ד'. וכמפורש בפסוק וישלח פרעה והנה לא מת ממקנה ישראל עד אחד – ויכבד לב פרעה ולא שלח את העם.

מה עזר לו שמת במקנה ישראל אחד בגלל זה ויכבד ליבו הרי היו אלפי בהמות בכל מצרים שמתו בדבר, וזה מעיד שדבר משה אמת ומה זה משנה אם ממקנה ישראל מת אחד או לא ?

ותירץ מרן הגרי"מ פיינשטיין זצ"ל עפ"י עובדה שהיתה שהמשכילים רצו לבא לדבר על איזה ענין עם הרב מבריסק ולא קיבלם. ואמר : ברגע שהם יהיו אצלי, הם יוכלו לצטט בשמי את ההיפך ממה שאמרת, ברגע שהם יכנסו לדבר עמי

הם יפרסמו בשמי הפוך מדעתי, הם רק צריכים שאדבר עמם, מה אומר על מה לא מעניין אותם הם יסלפו הכל.

הם צריכים לבא רק בשביל לקבל מראי מקומות ולדון שאומר להיכן זה לא דומה, וכשיצאו לחוץ יפרסמו שאע"פ שהרב אמר שאין זה דומה, לנו נראה כמו הצד שהדברים דומים.

כך פרעה לא חיפש את האמת אלא איזה סילוף להאחז בו, מספיק היה לו שימות ממקנה ישראל אחד, וכבר יש לו מה לומר, האם זה כן מצדיק את עצמו או לא זה כבר לא משנה. הרשע לא מושפע מהגיון וחשבון.

שחין

הסכת ושמע הכל הקב"ה עושה לבדו וכשרוצה זרק פיה כבשן והתפזר בכל מצרים. רואים כיצד הכל מהקב"ה לבדו. כל מצרי היה פצע אחד גדול וכל מצרים מצד לצד היו פצע ענק, והפצעים גרדו להם היו פצעים ובלוטות בגודל של כדורים, עד שהיה פצעים על האדם ולא אדם עם פצעים, ואם שם מים מתנפח יותר

הרמב"ן אומר בושו והכלמו וחפו ראשם שלא יכלו לעמוד, מחמת בזיון שהיו נגועים והתביישו שיראו אותם עם חבורות כ"כ משונות.

אבן עזרא. בשחין הדגישה התורה שהיה בחרטומים כי לא הועיל להם לבקש רווח.

הלב שלום מקשה מדוע דוקא בשחין התביישו ממשרע"ה ואומר כי היה בחרטומים וכל מצריים. ומבאר שהחרטומים לא יכלו להראות שיכולים לעשות שחין כי לא היה מקום בשר חלק בכל מצרים לעשות עליו שחין מפני

שכל גופם של כל מצרים היה עם שחין פורח אבעבועות. והתעוותה צורתם לגמרי והתביישו מאוד.

עוד אומר המדרש שהיו להם כל מיני חבורות שתרופתו של זה קשה לזה. נתאר לעצמנו איזה חבורות היו שטוב להם קור או חום

למען תספר באזני בנך ובן בנך את אשר התעללתי במצרים. ראו פעם את הח"ח צוחק [שלא כהרגלו כלל] ושאלו על זאת. ואמר שרואה בדמיונו את המצרים מתגרדים בשחין.

תאור פשוט: קובעים דחוף פגישה עם משה ואהרן. משה ואהרן מגיעים במועד. נו היכן החברים – אולי הם לא מרגישים טוב? טוב, נמתין וכך ממתינים עד בוש אין עוזרים אין שרים אין מזכירים אין כלום אי פה ושם מסתובבים העבדים כמו חיות פצועות גונחים מכאבים וחבורות המשוות להם מראה של בריה משונה. וכל ישראל עומדים וצוחקים.

הרמב"ן מבאר שהיות ופרעה היה לבד היה צריך ה' להכביד ליבו, ואולי כאשר האדם מאבד את תארו ליבו נשבר ונכנע. יש לנו מושג מה זה כאב? היו להם פצעים פתוחים מוגלתיים ועמוקים על כל הגוף בלי הרדמה בלי אקומול אופטלגין ומשככי כאבים. שרי המלך ועבדיו נראו מסתובבים גונחים ושותתי דם. 24 סוגי שחין היה להם. לאחד טוב חום הולך לו המצרי ומניחו ע"י האור, אולם פצעייהם היו מפוזרים על גופם ומגוונים ביותר, על ידו היה פצע שאסור לו חום, הולך לצנן את הפצע השני עם קרח, והפצע הראשון כאב לו. השקיע את הפצעים במים וזה אכן היקל על פצע אחד, אולם לפצע שעל ידו אסור מים בשום אופן, וכן רוח והסתרת רוח, חבישה ופתיחה לאויר.

ברד

אדם הלך ברחוב ופתאום קיבל בריכה אדירה חדר של קרח – גלידה בשיעור מקוה ארבעים סאה, [אמה על אמה בגובה ג' אמות] וביחד עם זאת מלמעלה שריפה אדירה של אש מתלקחת. בבת אחת : סקילה שריפה הרג וחנק.

הירא את דבר ה' קשה מדוע היה צריך להיות דווקא ירא את דבר ה' הרי כל מי שחרד על ממונו ויודע שכל מה שאמר משה רבינו התקיים במלואו חס על מיטב ממונו ? ועוד קשה מדוע נאמר דבר ה' ולא הירא את ה' ? והתשובה שמשה רבינו אמר שהברד יפגע רק על מי שבשדה, אבל מי שבבית, כל שיש לו שם בית לא יפגע, ובית נקרא עם דופן עקומה ולבוד וגוד אחית, ולהאמין לזה היה צריך להיות ירא את דבר ה' ! ואשר לא שם ליבו בדיוק לדבר ה' עזבם בשדה. ועז"נ כשר שבמצרים הרוג, שהשש מאות רכב בחור היו מהצדיקים הגדולים ההם שבמצרים.

תירוץ אחר יש אומרים שהברד לא ירד סתם אלא בכל מקום שהיה מצרי או בהמה ועץ – ולא היה יהודי הרס הברד, 'חיסול ממוקד מהשמים'. והראיה לכך היא שמשה רבינו סימן בכותל באיזו שעה יתחיל הברד משמע שביום של הברד זרחה שמש. זה לא היה ברד מהעננים זה היה מהשמים.

ולפי זה המצרי רואה יום נעים יוצא ואומר הפעם אולי לא יתקיימו דברי משה. אולי המכה נגמרה, רק הוציא את האף וירד ברד וחתך לו את האף, יצא מביתו לחפש את האף, ופתאום נפל עליו גוש של מ' סאה למטה קרח ולמעלה אש או בחוץ ברד ובפנים האש והגלידה הזו הרגה אותו, יצא מהעסק מרוסק רטוב

ושרוף. אם משהוא רצה להציל אותו או להביא דבר מאכל לבית פתאום נחת עליו ברד ענק. הברד היה בעצמה אדירה אבל על הבתים לא ירד

הקולות הפחידו יותר מהמכה כמ"ש וישלח פרעה [ויל"ע איך שלח ומי הלך] ויקרא למשה ולאהרן ויאמר אליהם חטאתי הפעם.... ורב מהיות קולות אלוקים וברד נמצא שפחד מהקולות אלוקים יותר מהברד עצמו. רמב"ן בברד עזב להם את החיטה והכוסמת ברחמיו בשביל לחיותם.

ברד עיונים

בברד התרה ד' הנני שולח את כל מגפותי אל לבך. וברש"י זה בכורות [או שזה בצורת] וקשה אם כן מקומו בזמן שהתרה על מכת בכורות? [ספר שפתי חיים] ע"ק הלשון שולח את כל מגפותי אל לבך? ומתריך מו"ר במשאת המלך שהרמב"ם אומר שמברד הכביד ליבו ויותר לא יכל לשוב ולכן רק עכשיו הוא הזמן להזהירו!!! ומכעת הוא כבובה בעולם רק לקבל את עונשו.

ומבאר שזו ההתעללות שאומר לו שלח והוא אינו מסוגל כלל לשלוח. ועריך התראה על הכבדת הלב. וזה מה שהתרה כאן וכן התרה על בכורות כי אח"כ לא יהיה כשיר להתראה!!!

באמת קשה היתכן שה' יקח לאדם את הבחירה לגמרי? ויש שביארו שיותר ה' לא יעזור לו לשוב בתשובה, וממילא ודאי לא יוכל לשוב כי אם אין הקב"ה עוזרו אינו יכול לו.

במדרש מובא שכבד לב פרעה תכונת ליבו ככבד שהוא היחיד באברים שע"י
בישול מתקשה במקום להתרכך.¹

ארבה

מדרש רבה : אמר רבי יוחנן כיון שבא ארבה שמחו המצרים.. מהו לא נשאר
ארבה אחד ? אפילו מה שהיו בקדירות ובחביות מלוחות פרחו והלכו להן.
מדרש הגדול : היה נופל על פני המצרי ואוכל ומנקר את עיניו.
ויאכל את כל עשב הארץ כל אילן שהיה קוצץ לא היה מעלה חליפין... מנין
אף לבושיהן ותבשיטיהם וכל מיני חמדתם ? תלמוד לומר ויתן לחסיל יבולם
ויגיעם לארבה.

ואכל גם מה שהיה בבתים ובסתר !!! וסתמו את המעינות.
רבינו בחיי [שמות י" יט'] תפילתו של משה במכת הארבה נשארה עד היום
שארבה אינו מזיק בכל גבול מצרים ואפילו אם הארבה מגיע מא"י ונכנס
למצרים אינו אוכל מכל גבול מצרים כלום. וזה דבר ידוע.
כנפי נשרים כמוצא שלל רב הגש"פ על המכות.

מדוע הארבה נקרא מות ? הבה"ט אומר שעם הארבה היו גם נחשים שהכישום
והרגום. אולם המדרש אומר שהארבה אכל גם בארץ גושן בכדי שאחריו יוותר

¹ והנה אם אכן ליבו ככבד אין תקוה שישוב כי זה לא לב בשר, בנביא אומר והסירותי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם
לב בשר. ובמקום אחר מבטיח ונתתי לכם לב חדש ורוח חדשה אתן בקירבכם. כי לא יתכן שיחזרו אל ה' עם לב קלוקל
ולכן מבטיח ה' שיחדש את ליבם. [הגרמ"ש שפירא זצ"ל]

רעב מות, ולכן מדוייק ויעל ... וינח בכל גבול מצרים לומר שנח גם אצל ישראל ולכן הזדרז פרעה לבקש שיסור הארבה.

נתאר לעצמינו : במכת ברד השאיר השי"ת למצרים חיטה וכוסמת בכדי שיהיה להם מזון למחייתם. שהרי הדגים מתו בדם. ובהמות לא היו אוכלים במצרים עוד מזמנו של יוסף הצדיק. ומשה רבינו הזהיר את פרעה שיחזור בתשובה וישלח את ישראל לפני שתגיע מכת הארבה, וישארו בלי פירור מאכל בכל מצרים !!! וכלשון הפסוק "ואכל את יתר הפליטה הנשארת לכם מן הברד". פרעה לא שמע ואכן הגיע הארבה ואכל הכל, ולא נשתיירה מחיה לבני אדם ולכן קרא פרעה לארבה את המות הזה.

המכות היו משולבות בכל מכה היו מכות נוספות לדוגמא הארבה גם החשיך את כל מצרים. ומוסיף רבינו בעל הטורים. "ועם הצפרדע ועם הארבה היו נחשים והיו ממיתין בהם" – ארבה זו בעיה, וחושך זו בעיה, ונחשים זו בעיה, אך כשכולם מגיעים יחד, כשמצרי קיבל מכות מארבה מכל הצדדים וחשש שאולי אי"ז ארבה אלא סתם אורח פתן ארסי שמסתובב באיזור, הרי זה מערבולת של מכות. אלא מה חושב המצרי למרות החשיכה אני אתבונן בעיני ואבדוק טוב, היתה להם הפתעה נוספת : הארבה לקינוח היה גם מנקר את העינים. ויש מדרש שאם לא מצא מה לאכול אכל את בשר המצרים. [מדרש בחידוש]

המצרים התחכמו למלוח מהארבה לאסוף מזון. לא נראה שכ"כ התלהבו מאכילת ארבה אחרי מכה כזו, אולם זה מה שהיה, ולכן עבדו קשה למלוח הרבה הרבה ארבה, אבל כשה' נתן מכה זה מכה ולא מאכל !! וה' גזר שהארבה ילך. ופתאום ראו לעיניהם תחיית המתים, הארבה קם לתחיה ובורח מהחביות –

החביות אצלם היו בעין קופסאות סרדינים אצלינו, תאר לעצמך לא שסרדינים קמים לתחיה, אלא ממרח טונה מתאחה ובורח !! האם הינך מסוגל לדמיין מה הילד שלך יעשה אם יראה שכל המנות עוף שהגישו בסעודת שבת קמים לתחיה – פורשים כנפים – ובורחים מהבית, בלווית השניצל והקציצות.

מכת חושך

שלושת ימים לא ראו איש את אחיו, ושלושת ימים לא קמו איש מתחתיו. [במדרש ומי שהיה רובץ אינו יכול לזקוף.] והיום השביעי של המכה היה בים כמ"ש ויהי הענן והחושך. [מדרשים]

מדרש תנחומא : במכת חושך במצרים גם הענן האיר לישראל וראו את מה שהמצרים הטמינו והחביאו.

חושך אפילה. מבאר הרמב"ן שלא היה זה חושך שבמניעת האור, אלא חושך עב מאוד שירד מן השמים. וכמו שיש בחפרות העמוקות ובערי החושך שלא יתקיים הנר והאש כלל.²

² מכת חושך יש מחלוקת מהיכן בא החושך במצרים האם מהלילה או מהגיהנום.

[במדרש תנחומא כתב נוראות על החושך שהיה חושך מן הגיהנום שהרשעים יושבים בקבר בחושך בלי חלון של אור. ובגיהנום יש אש של חושך נורא, עם יסורין] ובמצרים היה למצרים כזה חושך.

והביאור שהרשעים לפעמים כ"כ רשעים עד שכבר בעוה"ז נמצאים בגיהנום שעתיד להם ואין זה על חשבון עתידם. וכן כתוב בעשיו שיצחק אבינו ראה איתו גיהנום ונחרד. אולם בצדיקים להיפך כמו שמצינו שלושה הטעימן הקב"ה בעוה"ז מעין עוה"ב [וכן ביעקב אצל יצחק שנכנס עמו ריח גן עדן].

וכן נאמר על השבת שהיא מעין עולם הבא פ"י משהוא מהעוה"ב כאן בעוה"ז ולכן הוצאות שבת אינן מן המניין מפני שרק הוצאות עוה"ז במנין. ובזה יבואר שגוי ששבת חייב מיתה, באשר שהוא נהנה מהעוה"ב בלי ששייך לזה. וזה מה שהגיע על המצרים במכת חושך.

נתאר לעצמנו : המצרים היו בסכנה גדולה בחושך כי כשכל הארץ בחושך אין מי שיכול להעניק עזרה, אדם יכול ללכת לאגם לשתות וליפול ולטבוע. מצרי שומע את בנו צועק שהוא פוחד בחושך הוא מנסה להגיע אליו, אבל למרבה המזל הבן הלך לחפש את האבא, כשסוף סוף הם נפגשים, הבן נוכח באזלת ידים של האב לעזור לו. מכל הבתים נשמעים קולות מפוחדים. [במדרשים כתוב שגם נראו להם מראות מפחידים] יחד האב והבן מחפשים את המטבח, בדרך הם הפילו כמה תמונות יקרות ואגרטל יקר מזכוכית, הריצפה מלאה שברי זכוכית חדים ואין אפשרות למצוא נעלים. במטבח ראשית כל הוא ניגש לדוד של המים לבדוק שיש שם מים ולא דם, אולם למרבה הצער הדוד התהפך על הכלב שישן בצד, המצרי בורח ונתקל בקיר ממול בקול חבטה אדירה, במקרה הטוב הכלב נבהל מהרעש ובורח לרחוב..

למצרי כבר אין שתיה להציע, הוא מחפש אולי יש צנצנת עם איזה דבר מאכל ? אבל כשיש חושך הקפה נופל ונשבר על הראש של בנו במהירות הוא חובש לו עם איזה בגד את הפצע ומחליט שיקח ויאכל מכל הבא ליד, במקרה היה זה חופן מלח ... מה לא נשפך עליו . רבה ביצים אגרטלים סטים צלחות המצרי מחליט שהארוחה בינתיים עלתה לו מדי ביוקר עדיף לחזור למיטה, אחר שנלאה לחפש את מיטתו, החליט להישען מעט על הקיר, אלא שבטעות נשען על הדלת שנפתחה... ונפל !!! מלא קומתו, לא היה איכפת לו להישאר שם אלא שזה לא היה כל כך נעים שמדי פעם משהוא מעד וצנח עליו. בשארית כוחותיו גישש להמשיך בחיפושים אולם הפעם נהג במשנה זהירות. הוא לא נשען על דבר עד שבדק שזה דבר שעומד באויר חזק עם רגלים – זה בודאי המיטה, בתנופה חזקה בעייפות אדירה נשכב אבל למרבה הצער לא היה זה אלא שולחן

קטן אשר אפשר לו להתהפך באוויר ולצנח בסלטה בחבטה אדירה על הרצפה. כשהחליט בשלישית למצוא מיטה ואכן מצא אבל אז נשכב להנאתו על אדן החלון ועף היישר לחצר. מדי פעם נפל עליו עוד חפץ או אדם.

כעבור מנוחה שאינו יודע כמה שעות או ימים כי לא היה לו שום דרך למדוד את הזמן, קם לשוב לבית אולם לא היה לו מושג לאיזה כיוון יפנה, בסוף הוא הצליח בגישושים רבים ואז הוא מקבל מכה חזקה בראש הוא נתקל במצרי שמסתובב לו בבית, וצעק עליו זוז מהבית שלי, והשני לעומתו צועק טעית חבר זוז אתה מהבית שלי, וכך הם רבים של מי הבית, סימנים אין !!! כל הבתים הפוכים, האנשים מפוזרים בכל מקום, ואדם מרגיש בתוך מערה אפילה ללא התחלה וללא סוף. ואז בא השלישי והכריע ביניהם "שוב פעם אתם בדרך זה לא בית זה רחוב כעת אכה אתכם ותדעו לא להתקרב לכאן, רגע היכן אתם ? אני מגיע אליכם... הנה תפסתי אותך ! תגיד לי זה אתה ? – לא ! אני זה אני, אני זה לא אתה.

פתאום כל הצעקות והמהומה התחלפה בדממה נוראה הוא מרגיש כמו שהוא קפוא כבול בכל איבריו אינו יכול לדבר. לולי היה שומע היה חושב שהוא כבר לא חי אבל הוא שומע טוב והוא שומע שיש אנשים שמסתובבים בבית ופותחים את כל המגירות, הנה לוקחים לו את המפתחות והוא שומע שהם גילו את הכספת ששקועה באדמה בה הוא מחביא את כל חסכוניותיו. [מדרש] מי זה האם בכלל יישאר לו משהוא. והצעדים קרבים הנה הזר החזיר את המפתחות. וכעת לוקח לו את הארנק מהכיס, סופר והולך, רגע לא, הוא החזיר, אז למה הוא ספר ??? הוא פוחד לצעוק כי הזר יכול להרוג אותו, אבל בין כך אינו יכול לצעוק.

ואז הוא שומע ילד יהודי אומר לחברו תראה הנה מצרי שנפל מקומה שביעית ונתקע באוויר שלושה ימים, עד שיגמר החושך ואז... הוא יגמור ליפול. והמצרי שומע קולות של חפירות ולוויות שקברו את כל המסכנים שלא היו ראויים לגאולה והמצרי לא מבין כלל מה קורה, הוא רק שומע שעובדים כל הזמן. מי יודע מה עושים.

כתה אחת בחיידר החליטו לטייל לארמון של פרעה, טיול מעניין מאין כמותו, ארמון של שעוה שומרים קפואים כולם זבי דם מהשלושה ימים הראשונים, והנה פרעה בעצמו לא יכול לזוז ואחד אומר לשני בא ניקח לו את כל הכסף, והשני אומר בא נהרוג את כל עבדיו, והשלישי אומר בא נברח ממצרים. אבל היה צווי לא לעשות כלום, משה רבינו אמר שכשיגיע הזמן פרעה בעצמו ישלח את עם ישראל וילווה כל אחד ואחד ויתן גם דמי כיס נדיבים, כמעט כמו ששולחים בחור ללמוד בישיבה. פרעה הרע יכנע ובעצמו ישלח את ישראל, עם מתנות !!! וידעתם כי אני ה'.

קרבן פסח – מסירות נפש

קשה שבתחילה אמר משרע"ה הן נזבח וגו' ולבסוף זבחו בארץ מצריים ומה השתנה ? ומתרץ בספר המאור שבתורה שבאמת זה נכון !!! לא שייך שיזבחו את תועבת מצרים לעיניהם ולא יסקלום. [זוכרים כמה היו כועסים הערבים כשהיו ילדים לא טובים מקללים את הע"ז שלהם. כמה היו כועסים הציונים על כל שמץ זלזול] אבל הקב"ה צוה על ישראל שימסרו את נפשם ויעשו את הדבר הבלתי אפשרי והמסוכן הזה!!!!

וזה לשון הילקו"ש בעשור לחודש מלמד שהיו קושרים בכרעי מטותיהן של ישראל מבעשור והיו המצרים נכנסים ורואין אותם ונפשם פורחת מעליהן.

היה נסיון לפני היציאה לשחוט את תועבת מצרים ולצלוחו והכל לעיניהם. ובאופן טבעי אדם עם כל האיפוק לא מסוגל שלוט ע"ע בכזה מצב. דיכוי כל "האגו" שלו ושל מלכו ושל כל מלכותו ע"י עבדו השפל בעיניו, ובשמחה. ובכל זאת בטחו בה' ולא פחדו כלל.

כמו שהיו עושים בנובהרדוק והרבה יותר, ובמי המדובר ? בבעלי תשובה טריים. וכיצד היו מסוגלים לזה ?

גדולת נסיון מצות קרבן פסח

היה דין שישראל יבטלו את אלהי מצרים לגמרי. "משכו" מדובר בעע"ז שחדש להם הענין לכפור בע"ז. וכך בין מליוני אדונים עע"ז היו צריכים לשחוט את הפסח בפרסום !!! תאר לעצמך בככר העיר בין המסעדות קם יהודי לברך על השחיטה וכולם כולם יוצאים לשפשף את העינים לראות יהודי בלבוש חגיגי מתעלל לא בדגל אלא באליל עצמו עד זוב דם ועד שחיטה, וכך מעביר את הסכין על הכבש והיהודי בטוח שעוד רגע קט יסקלהו, יעשו ממנו לינץ אכזרי, "כאשר עשה כן יעשה לו" ומקבל ע"ע למסור נפש על מצות ה'. והמצרים חורקים שינים הם ראו את הדם על המשקוף ושני המזוזות "ומעיהן מתחתכין" והיהודי מפשיטו ומנקה את הפרש ותולהו וצולהו. ומצוותו היתה דוקא ע"י צלי אש שיש לו ריח רב של בשר צלוי, ועוד נוסף ריח שהתפשט בכל מצרים בצורה לא טבעית.

כשגמר את הצלייה רוצה לקחתו איברים לביתו בכדי לא למשוך עינא בישא, אולם נאמר ועצם לא תשברו בו. [וכל זה נעשה בחודש של טלה באמצע החודש] המצרים בכל מצרים מקצה גבול מצרים ועד קצהו בטוחים שהטלה ינקום את נקמתו. והיהודי יודע שיש ציווי ד' והכל בטל ומבוטל כנגד צווי ד', כל הרגשות והפחדים והחששות, מפרעה מעבדיו מהשכנים ומהאלילים.

"והיה לכם למשמרת" [שמות יב,ו] עד ארבעה ימים כדי שיראו אותו המצרים.

וכשהוא צועק, היו המצריים שומעים קולו ומביטים בתוך הבית ורואים אותו קשור ועדין היו אומרים, יפדה עצמו ויעלה לשמים...

צוה הקדוש ברוך הוא לשוחטו בין הערבים בשעה שהפועלים באים ממלאכתם! עדין אין הכל יכולים בשעת שחיטה לבוא, צוה הקדוש ברוך הוא לתת מן הדם על המשקוף ועל שתי המזוזות. וכשבאין לפני הבית ולא היו שומעין קולו כמו אתמול, היו מסתכלים אל הבית ורואין את הדם, היה אחד אומר: נשחט! וחברו אומר לו: לא כי, אלא עלה למרום! והיו מביטין בתוך הבית ורואין אותו על האש.

צוה ברוך הוא: "אל תאכלו ממנו נא" [שמות יב, ט]-אל תמהרו לאכלו עד שיגמר בישולו, וגם אל תבשלוהו במים, כדי שיראה לעולם שהוא צלי אש "ראשו על כרעיו ועל קרבו" [שם], שיהא נכר שהוא השה. [מספר ליל שימורים]

הכנה למכת בכורות

גדולת נסיון מצות וישאלו

נסיון נוסף שהיה להם זה דבר אל בני ישראל וישאלו שהרי המצרים שנאו אותם מעולם ובפרט אחרי כל המכות הנוראות. [הרב לוינשטיין שליט"א] וכך כאשר עדיין לא עברו שלושה ימים מהחושך הנורא, ומאיך מרחפת עליהם גזירה חדשה, וישראל מכעיסים אותם עם הכנת וביקור הקרבן פסח, כך היו צריכים לבקש לשאול כלי כסף וכלי זהב, לכבוד הזבח הגדול. וישראל לא התעצלו ולקחו ושאלו מכל מי שאפשר לקחת. והכל בטוב ליבם הבלתי מוסבר של המצרים. וכך היה אצל כל יהודי ויהודי, היתה להם עבודה לשעבד את כל האנושיות לד' לא לפחד מכל אדוניהם!!! זה קשה מאוד אולם לצורך זה קיבלו חיזוק באמונה שנה שלימה של מכות. ואז כשעם ישראל התרוממו לדרגא זו, זכו לליל הסדר. כמו כן גם למחרת הפסח המשיכו לשאול [בלילה היה אסור לצאת מפתח ביתם].

תיאור מכת בכורות

למכה מצרים בבכוריהם, נשאלת השאלה הרי ה' הכה את בכורי מצרים ומדוע אומר למכה מצרים בבכוריהם? אלא הסכת ושמע, המדרש מספר שהבכורים הרגישו מה שעומד להיות וכלל לא הסכימו למות ברגע אחד כמו הבהמות בדבר, הם ביקשו ודרשו ולחמו ומסרו נפש בשביל לשחרר את ישראל והרגו במצרים

ומספר המדרש שאמרו בא נלך לפרעה הוא בכור ובודאי ירחם על עצמו, מיד קרא פרעה לשומרים שלו שיסלקו אותם, ואמר אני אומר או נפשי או נפשם [כלומר שמסכים למות אבל לא ישחרר אותם!] ומה אתם אומרים?

"מיד יצאו הבכורות ונטלו כל אחד חרבו והרג את אביו שנאמר "למכה מצרים בבכוריהם" ששים רבוא הרגו הבכורות באבותיהם. [ויש אומרים שהרגו כל מי שמצאו] ולפתע המלחמה הגדולה הזאת הסתיימה כל הבכורים נפלו למוות.

היו מצרים שמרוב פחדם הטמינו את בכוריהם בבתי ישראל, ולא זו בלבד אלא ביקשו אני לא רגוע שים אותו בין הילדים שלך שישכבו לישון בין בכורי ישראל, כאילו להסתיר לטשטש – לגונן. עד חצות היתה דממה במצרים, עם ישראל היו עבדים ולא היה נראה שמהוא עומד להשתנות, והנה בחצות בדיוק פתאום השתחרר משהוא, נגמר שיעבוד מצרים, ברגע אחד מתו כל בכורי מצרים, [קצת דוגמא לכך כשמצפים לאיזו בשורה של שידוך או שנולד תינוק, פתאום עוברים בהפתעה לעולם אחר לגמרי, לתכניות אחרות, מתחילים לזרום חיים חדשים. וכך תהיה הגאולה פתאום, כל החכמה היא רגע אחד קודם, זה נקרא אמונה, והזמן שאנו לומדים את זה הוא ליל הסדר.]

והיתה צעקה גדולה [צעקה מעידה על חוסר רוגע, הלל שמע קול צווחה בעיר מובטחני שאין זה בתוך ביתי, ומבארים שהרגיל את בני ביתו לקבל כל דבר באמונה בשלוח ובבטחון, הצעקה היא טרדה ובלבול הנובע מחרטה, וזה היה למצרים במצרים ולעומתם אצל ישראל לא יחרץ כלב לשונו היתה שלוח ורגיעה גמורה [ואולי השקט היה מהדר גאון כמ"ש עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים וגאלם, ועל השי"ת נאמר לא ברעש ה' ובפיוט "שקט בפנינו" והביאור שמלכות היא ההיפך הגמור מאיסתרא בלגינא קיש קיש קריא.]

מכת בכורות היתה על ידי שנגלה מלך מלכי המלכים בכבודו ובעצמו,

בהגדת רבי צדוק הכהן מלובלין מבאר שה' עבר במצרים, והבכורים הם יותר רוחניים, ומזה עצמו בכורי ישראל הקדושים נתקדשו, ואילו בכורי המצרים הטמאים מתו. ועז"נ כי לי כל בכורי ביום הכותי כל בכור בארץ מצרים הקדשתי אותם לי.

מתאר המדרש רבה : והיה היהודי מתעורר ומוצא את המצרי מת בין כל אחד ואחד ... התחילו ישראל אומרים חצות לילה אקום להודות לך לכך נאמר [על] כל משפטי צדקך.

הפסוק אומר ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגוף וקשה הרי כתוב בהגדה שה' עבר ולא משחית ? ויש בזה כמה ביאורים. י"א שה' הרג את בכורי מצרים, ואילו בכורי אומות אחרות מתו בכדי שלא יאמרו שהאלוהים שלהם חזק ושמר עליהם, אלו מתו על ידי משחית.

עוד מבארים על פי הפסוק כי אמרו כולנו מתים שמיתתן של הבכורות היתה כעין מחלה מדבקת, ואחרי חצות המשיכו עוד ועוד למות.

בפתיחה למסכת שמחות שואלת הברייתא שבפסוק אחד כתוב שה' הכה את הבכורים בחצי הלילה, ואילו במקום אחר כתוב כי לי כל בכור ביום הכותי בארץ מצרים, ועונה שהיה את שני הדברים, שה' הכה אותם בדיוק בחצי הלילה, ושם אמר הקב"ה מי מודיע את בני במיתה המשנקת הזאת ששונאיהם היאך מתים בה, אלא תשמור נפשותם עד הבוקר כדי שיראו בני בשונאיהם. ויצאו ישראל וראו אותם מתים לעיניהם.

ויקם פרעה לילה ממטתו, פרעה היה כופר אטום שכזה שהיה מסוגל בלילה כזה להכנס למטה רגיל, משדרים כרגיל, חיים כרגיל, רואים את הכח של כופר, אומרים לו על גן עדן ועל גיהנום והוא אינו דואג !!!

כיון שהגיע חצות הלילה היתה צעקה גדולה במצרים כי אין בית אשר אין שם מת, והיו בתים שכל הילדים היו בכורים ומתו כולם, פרעה נתקף בבהלה וחשב אוי עד עכשיו משה רבנו היה מרפא אותי אולם עכשיו אמרתי לו כי ביום ראותך פני תמות, ומי ירפא אותי ? ראוי שאלך אליו. פרעה היה ללא עבדים, ולא ידע היכן משה ואהרן גרים, והחל לצעוק משה היכן הוא שרוי אהרן היכן הוא שרוי והיו ילדי ישראל מתעתעים בו, כל אחד שלח אותו למקום אחר עד שהגיע. אמר לו משה רבנו אתה מלך ומדוע הנך הולך לבד, אמר לו פרעה לפי שאני פוחד כי אני בכור, אמר לו משה אל תדאג, לא תקבל את הפינוק הזה למות כבכור לגדולה מזו אתה מתקן !

ואמר פרעה שרוצה לדבר עמו אמר לו משה רבנו שה' צוה ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בוקר.

אמר לו פרעה קומו צאו מתוך עמי וכו' ומשה לא הסכים ופרעה בכה והתחנן ואמר לו משה ממה אתה פוחד שתמות תאמר ...

גאולה – מאמר

דבר פלא הוא שבתחילת הלילה אמר שימות ולא ישלח את הבכורים וכשהגיע הזמן פחד על עצמו. ועוד העניש את שריו ! על זה נאמר הוציאנו מעבדות לחרות ומשעבוד לגאולה ומאפילה לאור גדול, אין הסבר אחר ! אפילה לאור גדול, לא איזו מכה הכניעה אותו אלא ה' כיון הכל. יש כאלו שנותנים תכניות לה' כיצד

להצילים ויודעים לומר אם יש על מה להתפלל או שאין צורך, או שחסר סיכוי, במצרים ראו שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים וגאלם. זו דרגא אחרת של הנהגה, זה מורא גדול זה גילוי שכינה. המורא גדול מתחדש כל שנה וכל דור, אמנם הפרטים הטכניים החיצונים היו בדור ההוא, אבל הפנימיות של הנס מתקיימת בכל שנה. אומר הפסוק "שימורים הוא לכל בני ישראל לדורותם" ובמדרש יש עוד שה' הפיל תרדמה על ישראל ושמר עליהם רגועים ושלוים.

ישנה שאלה כיצד יקיים אדם בכל דור ודור? ואומרים שע"י שיספר ירגיש כאילו יצא עתה. החסידים ובעלי המוסר אומרים שבכל דור אדם יוצא ממערב יצרו מהמצרים שלו וכדברי הרמח"ל בדרך ה' שבכל שנה חוזר אור הזמן בכל חג, והקושי ידוע בשני הפירושים, ונראה ברור ששניהם אחד, כי על ידי שמספר ומרגיש כאילו הוא יצא עתה, ע"י שהוא ממחיש לעצמו את היציאה והגילוי שהיו אז, עם אמונה ברורה זו הוא יוצא עתה ממצרים הפרטית שלו כל אחד מול יצרו בזמנו. הגילוי אותו גילוי. ההללו עבדי ה' ולא עבדי פרעה נשאר ובאופן זה ההלל נשמע חי. כמובן כל זה מדובר במי שחי עם פנימיות עם נשמה ועבודה, אבל מי שמתפלל בלי כוונה כגוף ללא רוח חיים, מה שייך כלל להשוות. הרי בזמנינו הפרטים הטכניים שונים.

עוד צריך להבין על המנהג המובא לומר פחות בקר"ש על מטתו, ועוד שלא נועלים הפתח, ועוד חייב אדם.. עד שתחטפנו שינה מה הביאור בזה האם חייב לעסוק או לאו מה הוא הפטור של שינה, עוד צ"ב כל הפיוטים בנרצה מה הקשר כעת לספר כל מה שהיה בליל הסדר, וכל מה שהיה בחצות לילה, וכל השתלשלות הנהגת השי"ת בעולם? אלא הפשט שיהודי שאכן חש וחי ומרגיש יציאת מצרים וכמו שתקנו לנו הן בדיני הסדר והן במנהגי הסדר להראות חי את

היציאת מצרים [כגון בשפיכת דם כנגד כל מכה, ופתיחת הדלת וכמובן דיני האכילה והמסובין הכל מעשי ולא רעיוני, עד שהילד תמה מה נשתנה העבודה המעשית הזו, עד לאין קצבה שפינו את החמץ מכל רשותו.] והטעם לכל זה כי בערב זה הוא הזמן של השרשת האמונה בעבודה מעשית. כשזכה והתרומם כל כך, האם שדייך שיסגור את הדלת על בריח, האם הוא יכול להאמין שהברית הזו יצילו, ואפילו קר"ש מה יש לו לומר פסורי שמירה, הרי ה' שומר עליו זה מוחייב המציאות שבליילה קדוש זה גם ההנהגה הרגילה לשמירה שונה, ושאלת השאלות, האם יכול להפסיק לשוח בעיני יציאת מצרים ולישון, אולם כשחטפתו שינה אין דין שלא לישון זה רק פלא איך מפסיק. הרי אין טעם ערב בעולם יותר משיירי המצה והפסח, אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן זה הדבר הזיס' המתוק ביותר.

כשמתרומם מעט לפתע מבין את הנהגת ה' בעולמו שהוא מסובב את כל גלגל העולם בשביל החד גדיא, הוא יודע מה זה חצות ומה זה ליל הסדר הוא קיים "צא ולמד" לצאת מהשיגרה הוא קיים את סימיני הסדר מ"קדש" להתקדש ולהתרומם, וכתקנת חז"ל שחייבו מעיקר דיני הסדר להקפיד גם על מה שאין מקפידים כל השנה. [נט"י לדבר שטיבולו במשקה, ובהמ"ז על כוס] כשמגיע לרוממות הלל, הוא מהלל ומשבח, בזה נכנס לנרצה הוא מרוצה להשי"ת זה הזמן שכל המבט אחר.

כמה נאים הדברים שמיד אחרי ליל הסדר מתחילים ימי העבודה על בן אדם לחברו, וכדברי משה אכן נודע הדבר. וכי בשביל שפלות וקטנות כזו כדאי להפסיד את כל הרוממות. וכי בשביל דלטוריה לפרעה כדאי להפסיד את עבודת ה' ? ושמא תאמר שזה נסיון קשה מאוד, לא כי שהרי אותם שפלים קפצו

בראש בכל נסיון קשה או קל, ללמדנו לעבוד את העבודה הזאת והתבשרנו בניסן נגאלו בניסן עתידין להגאל.

היציאה – זה לעומת זה

באותו לילה פרעה התנקם בכל מי שאמר לו לשעבד את ישראל רואים איך שיש דין בשמים, שלבסוף המלך עצמו התחרט והענישם, ומוסיף המדרש שהרג את כל שריו גם אלו שלא אמרו לו לשעבדם, כי כן הוא טבע הכלב שאם זרקו עליו אבן אינו מתנקם בזרק כי הוא לא יכול אלא הוא מתנקם בחבריו. וה' עשה נס וקולו העצוב נשמע בכל מצרים. כיצד מתחנן לישראל שיצאו, בדיוק כדבר ה'.

ואומר הזוה"ק שליל הסדר היה מאיר לישראל, וולפי זה יש תירוץ נוסף על קושית המסכת שמחות שכתוב ביום הכותי כל בכור] יכול שאף למצרים כן ת"ל ויקם פרעה לילה למצרים היה לילה חשוק.

וה' נתן מנוחה מיוחדת לעם ישראל. הם נגאלו דוקא בתוך מצרים לפני פרעה ועל ידו, שהשפיל את עצמו לגמרי, ולפני עבדיו, לא במקום אחר ולא לפני אחרים, לפני המצרים ששעבדום. רואים בזה את המידה של שכר ועונש. אולם היה צריך שכל מצרי יעבור כניעה לפני היהודי שלו. וזה היה דבר על טבעי בעליל שאחרי שהמצרים סבלו מעם ישראל כל כך הרבה, והם עמדו עם המתים לפניהם, הובילו את ישראל בקרונות לכבודם. ואז בחצות היה ההלל שכמותו לא נהיה מעולם שבצד אחד מצרים מקברים ומצד שני עם ישראל יוצאים זה לעומת זה. ולא סתם כל בכור לקה אפילו בכור השפחה ואפילו בכור השבי אע"פ שלא עשו לישראל כלום, מפני ששמחו בשיעבודן, נפלו גם הם מתים

לרגלי ישראל כשיצאו ממצרים וקיבלו את השפלתם וצערם. על כל דבר שילמו.

ומוסיף הפסוק ובכל אלוהי מצרים אעשה שפטים אני ה'. בכל האלוהים ! בכל סוגי האלילים זהב כסף אבן ועץ. בעת שבר וצרה כזו רצו המצרים להתפלל ולא היה להם למי להתפלל הבכורות מתו, צורותיהם נשחתו, פרעה התרפס לפני בני ישראל, היאור רק הראה את אזלת ידו בדם וצפרדע. הם יכלו לומר "עלינו לשבח" "שהם משתחוים להבל וריק ומתפללים אל אל לא יושיע" ובהודו לה' "כי כל אלוהי העמים אלילים"

כמה אנו לומדים מזה שלא לבטוח בהבלי העולם אלא במי שאמר והיה העולם. כי לבסוף כל העושר נעלם, התייסרו במכות, פרעה התאכזר על הבכורות, ולבסוף הרג את אנשיו שנותרו, אליליהם הושמדו ונשארו בלי כלום. ולעומתם ישראל נטלו את ממונם ויצאו.

"וגם ערב רב עלה איתם", זה ביטוי מעשי למפלה של מצרים, שנכנעו עד שלא מצאו לעצמם חיים במצרים במובן נפשי רק לעלות עם ישראל. אמנם עם ישראל סבל מהם כי אלו לא היו אנשים איכותיים מעמיקים עקביים, אלא שטחיים ומהרה חזרו לסורם, עלינו ללמוד מכן להעמיק ולעייין בדברים בכדי שישפיע ושתישאר ההשפעה.

כיון שהאיר היום יצאו עם ישראל לשאול כלי כסף... וה' עשה שהמצרים יפחדו מהם כמו מאדוניהם, והשאלו אותם על כרחם של המצרים. פירוש אחר על כרחם של ישראל. והיהודי טען כבר הטענתי 90 חמורים מכל טוב מצרים איני יכול לסחוב יותר והמצרי נתן עוד ועוד, קח וקח וקח. ועם ישראל ידעו ממכת חושך היכן מטמוניותיהם, שראו בחושך מקומות נסתרים. וי"א שהיה לישראל רוה"ק לבקש.

כאשר המצריים היו עסוקים עמוק בטבח ההמוני שד' בכבודו ובעצמו עשה בהם, עם שחר יוצאים היהודים דשנים ורעננים במצב רוח הכי טוב שהיה אי פעם ועליהם להפגש עם עמיתם שכנים המצרי שאת זעקותיו שמעו מחצות הלילה מה אתם רוצים להביא לנו : זר פרחים ? או אולי סעודת הבראה ? לא !!! הם מבקשים בהשאלה כלי כסף וכלי זהב ושמלות, היהודי היה מעדיף לוותר על הכל ולא לשים את עצמו בכזה מצב של חוסר נעימות, הרי באופן טבעי המצרי היה צריך לומר לו "לך חיכיתי !! מה אתה סבור שאתה הולך לדרך. תוך רגע תשכב כאן בדלת ע"י הפגרים והאלילים של מצרים." וכמו שאכן הלכו אחרי ששה ימים לנסות לעשות. אולם ראה זה פלא. המצרי מביא ומביא, וכשגמר להביא ונשבע באלילו המת שאין לו עוד, מזכיר לו היהודי שהוא גישש את כל הבית כשלא ראה.... והמצרי במקום לבעוס !! התנצל והביא לו הכל. ועוד הוסיף להביא מה שלא שאלו, "חן" כפשוטו.

וה' נתן את חן העם

עיינ באוחה"ק עה"פ ויעשו כן בנ"י שעשו כדבר משה ששאלו כלי כסף וזהב בגלל הצווי ולא בשביל להתעשר. ולפי"ז ממשיך בסמוך מיד וד' – נתן את חן העם, כאשר הולכים כ"כ לש"ש בודאי יש חן מד' – חן של טהרה, של קירבת ד'. רואים מזה שחן לא מגיע לא מהספר ולא מהחייט ולא מאנשי קשרים, ולא מתגמולים ולא מכל תכשיטי והבלי הזמן אלא חן מגיע מאת ה' בלבד, לענוים יתן חן.

מה יש לנו בעולם חוץ מתורה מצוות וקדושה. מישהוא חושב שע"י שהוא יסתאב בהבלי הזמן הוא יסיג משהוא.

פרטי האמונה הרבה שנדרשו להאמונה – נסיון הקרבת קרבן פסח ועזרה להתגבר בנסיון.

רבי שלום שבדרון זצ"ל מקשה מה היה עם הרשעים האם נהרגו בימי האפילה או שהריחו את הקרבן פסח ושבו בתשובה ? ואומר שיש רשעים ויש "נעבאך רשעים" הרשעים שאינן להכעיס אבל נעבאך ולא עשו פסח. הקב"ה ידע שכשיריחו את הפסח ירצו לאכול וימולו וכן הוה שהוציא הקב"ה ריח גן עדן וכו'. אבל הרשעים להכעיס מתו.

אמונה – נסיון לכתך אחרי היציאה

מעט לפני היציאה מהארץ נזכרו אוי לא הכנו שום מאכל לדרך !!!! הכינו מהר מעט מצה. ויצאו בשמחה ציבור של מיליונים למדבר שממון שמעולם לא שרד בו אדם ללא צידה ללא צידה. לאדם אחד במדבר אולי יכולים להזדמן מציאות וישרוד דרך במדבר. אולם עם שלם כזה גדול שיצאו לדרך אנשים נשים וטף ובהמות רבות, הרי כל אחד יודע שאם לתינוק אין אוכל בזמן, הוא צורח

ושומעים עד הרחוב השלישי, וכך יצאו ונשאו עמם רק שירים של פסח מצה וחריין, אלא שסמכו על ד' בלבד. ומי שלא אחז בדרגא זו שיוכל להתקדם ולהגיע לדרגא זו נשאר במצרים.

אמונה – לכל הדורות

ואיתא שגם לע"ל הקב"ה יברר את הטובים. והניסיונות יהיו כ"כ קשים עד שראשונים כמלאכים האמוראים הקד' לא סמכו ע"ע ואמרו לייתי ולא אחימניה כשם שבמצרים היתה סכנה אפילו למלאך, ואכן ראינו את הירידה הנוראה של העקבתא דמשיחא.

ומה נותן לנו כח בחושך ובסואבת הגלות הזו האחרון? הגאולה הראשונה שנותנת אמונה לכל הדורות, ואיתא במדרש תהילים שישראל לא נגאלו ממצרים בזכות המצות אלא בשכר מה שבעתיד יספרו באזני בנך ובן בנך. כלומר שבזכות מה שאנו יושבים ומספרים את המכות ויצא"מ היום בשבת בזכות זה אבותינו נגאלו. בשביל זה היו להם ניסים "למען תספר" וכן כתוב בתהילים למען ידעו דור אחרון – זה אנתנו בעז"ה הדור האחרון שנדע יצא"מ, ומה אנו יודעים ביצא"מ שאין לאדם חלק וכו'. כל העולם וכל הטבע כולם ניסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם כלל.

אמונה – ביטול העבודה זרה של מצרים

המצרים עבדו לכמה אלילים יאור פרעה טלה וכל האלילים כרות יכרתון במכה אחרי מכה ונשאר רק ד' אחד ושמו אחד.

בנ"י היו בין גמר אכילת קרבן פסח להלל ושמעו את פרעה אומר קומו צאו מתוך עמי הללו עבדי ד' לשעבר הייתם עבדי וכו'. ופתחו ואמרו הלל בשמחה עצומה וכן כל שנה אחרי חצות וכן יהיה כל שנה גם בימות המשיח.

אמונה – מי שלא זכה

זכו לגאולה באמונה : עמ"י זכו בזכות של "ויאמן העם" אולם למעשה עדיין היו הרבה מעם ישראל עובדי ע"ז. וכן שנתיראו מפרעה. והביא הקב"ה מכות על המצרים. ובכל מכה ומכה התקרבו ישראל יותר ויותר לאמונה.

אמונה – הלימודים מהמכות בפרטות

רבי יהודה היה נותן בהם סימנים דצ"ך במכות אלו הראה השי"ת שהוא שולט בעולם.

עד"ש במכות אלו ראו השגחה פרטית, שהרי חיות משוטטות אינן ניתנות לריסון שבזה יפגעו ובוזה לא. וכן בדבר מגיפה כזו זה לפי האויר וכגמ' הבלא דאגמא קטלא וכן השחין היה לאבק על כל ארץ מצרים.

[משא"כ בדם ששייך לתחם שכאן יהיה מים וכאן יהיה דם, וכן צפרדע אינה מתפרסת בדוקא על כל הארץ אלא בביצות ומקומות לחים, וכן כינים הולכים לבי אדם שאיתרע מזלם. אע"פ שכשנדייק בודאי בכל מכה ראו השגחה פרטית במכירת הדם למצריים, ושעלו הצפרדעים ראשית בפרעה. אמנם במהות המכה לא ראו על כורחם השגחה פרטית.]

וארבע המכות האחרונות הראו בפרטות שאין עוד מלבדו שביטל את הע"ז שלהם שעבדו לשמש ובמכות ברד, ארבה, וחושך לא היה אור. ואולי זו הדגשת

התורה ותחשך הארץ. ובבכורות היה בשיא מזל טלה בחודש של מזלו באמצע החודש בחצות הלילה והיום וכידוע שמזל טלה הוא כנגד השמש, ולא הועיל כלום. ופגע בבכורות שהם היו חשוביהם שהקפידו לתת כל תפקיד חשוב לבכור. [הגר"י קולודצקי שליט"א]

אמונה – אילו היה שם לא היה נגאל

במכת חושך הרג השי"ת את כל היהודים שעדיין לא רצו לצאת ממצרים ששקעו לגמרי בטומאת מצרים – ונשארו שם לעולם. הרשע שואל מה העבודה הזאת לכם מה אומרים? צודק! באמת נכון, אתה לא היית נגאל.

אמונה – מהלך להתעלות

מכת בכורות: היו עדיין בעם ישראל כאלו שרצו להאמין אך עדיין לא היה להם את הכח לזה. [כלשון ר' שלו' שבדרון זצ"ל "נעבאך רשעים"] וזירז אותם הקב"ה ע"י הקרבן פסח שהביא על הקרבן פסח ריח מגן עדן והריח הלך בכל מצרים. וביקשו ממשה רבינו שיתן להם מהקרבן, ואמר להם משה רבינו "זאת חוקת הפסח כל בן נכר לא יאכל בו". והלכו כל עם ישראל גם אותם החלשים ומלו א"ע ושחטו את הקרבן פסח. והיה בזה נסיון גדול מאוד שהרי חלקם עצמם היו כרוכים אחר ע"ז ויתכן שעבדו גם הם את הבהמות כתועבת מצרים, ומשכו ידם מע"ז והקריבו קרבן ממין הע"ז עצמו לבטלו לגמרי. [אמנם הע"ז עצמה נפסלה משום "נעבד"]. וכך נמנו בפרהסיה בחבורות חבורות על הפסח. וצלוהו לעיני פרעה ולעיני כל מצרים ראשו על כרעיו ועל קירבו בצורה הכי מקוממת ששיך ולא פחדו שיהרגום. והרי באותו לילה ממש קמה מלחמת אזרחים ענקית

במצרים בין הבכורים לפשוטים ונהרגו שם רבים. וא"כ היה בודאי סכנה לעמ"י שקיימו בעצמם "הן נזבח את תועבת מצריים לעיניהם ולא יסקלוננו." וכשאכן הגיעו כל עמ"י לדרגא הזו של אמונה של כפירה בפרעה. עדיין בתוך מצרים זכו שאכן יגמר שיעבוד מצרים.

וה' נתן להם לימודים במשך זמן המכות שהפסיקו לעבוד וקיבלו עוד לימוד ועוד לימוד כך התקרבו לה' עד מכת חושך שמיד אחריה כל מי שנשאר יצא ממצרים ומי שחזר להקב"ה זכה. ומי שכ"כ נשקע בטומאת מצרים עד שעוד לא רצה לצאת אין לו סיכוי

וכן לעת"ל הקב"ה מעוררנו עוד ועוד ועוד לפני ביאת המשיח ומי שמשתחרר מהיצה"ר ושומע ומכין עצמו לגאולה הרי טוב ולבסוף ישלח את אליהו הנביא וכו'

ועיין בספר "בית נאמן" משל על חיטוב אומנתי שהיה צריך רק לנקותו וממילא עמד ביופיו העתיק אצל אבותיו.

הכופר גם הוא כלי עזר לאמונה

בעבור זאת העמדתיך וגו' ולמען ספר שמי בכל הארץ בספרי הרמח"ל כתוב כמה פעמים שכל הבריאה נועדה בשביל לעשות כבוד שמים. ולא יעזור לאף אחד או שהוא יעשה כבוד שמים או שהכבוד שמים יעשה על גביו. אבל הכבוד שמים יצא ממנו או בדרך הטוב או למוטב. אאמו"ר שליט"א.

במצרים ראו אמונה

שואלים מהו ההבדל בין שרה אמנו שנתפרסם ניסה והיניקה בנים שרה, וצחקה, ובמצרים יוכבד ילדה בת 130 שהרי נולדה בין החומות ולא נזכר כלל? והביאור עפ"י מעשה בשני קבצנים שהתווכחו האם בכפר מסוים נותנים צדקה שאחד היה בפורים... והאחר היה ביום רגיל. במצרים היו במצב של ניסים ילדו ששה או שישים בבבת אחת, וילדו תחת התפוח והילדים חזרו, וזרקו לים והילדים חזרו, בשנים כאלו לא היה בכלל משמעותי שזקנה בת 130 ילדה.

תקופה של ניסים

הרמב"ם אומר משה רבינו לא האמינו מפני הניסים אלא הבטיחו לו הקב"ה שאחרי יציאת מצרים ידבר עמו לפני כל ישראל. ומכח זה אנו מאמינים בכל הנביאים. ושואל הרמב"ם א"כ למה היו ניסים במדבר? ומתרץ שהניסים היו לפי הצורך הוצרכו למים לאוכל לבשר לעבור בים... אז קיבלו כרצונם. וכנ"ל זו היתה התקופה וא"כ אין כל חידוש בשידוד הטבע.

בזמנינו האמונה מתבהרת

היו שנים שהיתה דרכם של הכופרים רח"ל מצלחת אולם תקופתנו יחסית היא תקופה של גילוי, רואים איך שהכל קורס אל תוכו. היום רואים ברור שאין למה לצפות כל הגאווה של הרשעים נבובה מערך או תוכן כל שהוא, וכשחלפה נותרו בלא שום חסכון לא בעוה"ז ולא בעוה"ב.

אמונה אמיתית או רק בשפתיים

תעשה סקר בעם מי מאמין הרבה אנשים אפילו רחוקים מיהדות ה"י. אח"כ תשאל כמה מסכימים להשקיע בשביל האמונה 100 ש" או יותר, לא הרבה !! רואים שיש אמונה ויש אמונה. יש דרגות באמונה.

כל אחד משקיע 100% וכפי גודל אמונתו כן תקטן השתדלותו לדוגמא מי שמאמין רק 50% הרי שנוטר לו לעשות "בעצמו 50% . ואם אמונתו היא רק 10% נותר לו לטרוח על 90% אולם אם מאמין 95% הרי שנשאר לו לעשות השתדלות רק 5%. וכך הקב"ה מסדר לפניו שבסוף יאמר כמה טוב שיגעתו בהשתדלות זו שהרי לולי היא לא הייתי משיג חפצי.

היה כופר שבא להקניט ואמר לרבי יהונתן איבישיץ אני לא מאמין במה שאני לא רואה בעיניי. אמר לו ר' יהונתן איבישיץ אני אומר שאין לך שכל כי אתה אומר שבמה שאתה לא רואה אתה לא מאמין תראה את השכל שלך.

היה מלך ששלח את עבדו לאסוף את כל החכמות שבעולם, וחזר אחרי שלוש שנים בראש שיירת גמלים נושאים ספרים מכל חכמות העולם, ואמר לו המלך אין לי זמן ללמוד את כל זאת נא תתמצת. ביקשו לתמצת, ואחר שנה חזר עם מזוודה עם ספרים, ואמר לו המלך שיש לו רק כמה רגעים.

ואמר למלך שיבוא בשעה פלונית לדבר עמו בחיק הטבע, וכך היה, ושאלו השר מה הינך רואה וענה שדה בור עם עשבים, וחמור החל ללחך עשב ואמר המלך

יש כאן מאכל בהמה, התכופף השר משך בעשבים ויצא גזר כתום בריא, והראה למלך שתחת כל עשב טמון גזר נפלא. ואמר למלך שתכלית כל החכמות היא להעמיק בכל דבר ולא לראות את הדברים שטחי כמו החמור.

בשם רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל : יציאת מצרים זה אור אמונה כזה חזק שאנשים לא מסוגלים ולא רוצים לחיות עם זה.

הכל לטובה

משה רבנו ראה את מיכה שקוע בחומות והתפלל לה'. ואמר לו רוצה תוציא אותו והוציאו. לנו זה נראה שעשה דבר טוב. אולם אותו מיכה הוא החטיא את ישראל בעגל. ומאידך הטיט שנתערב עם הולד זה מה שהביא את הגאולה.